

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ

ВАСИЛЬЄВ А.Й., канд. соц. наук, доцент, Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка

Розглядаючи категорії ціни, доходу, боргу, кредиту, інвестицій, ризику, інфляції, автор привертає увагу широкого кола фахівців до пошуку економічно ефективних шляхів виходу підприємств водопостачання з кризового стану. В роботі підкреслюється особлива роль фінансово-економічного менеджменту в об'єднанні зусиль економістів та спеціалістів технічного профілю у вирішенні проблем водогосподарського комплексу.

Dealing with the categories of price, profit, debt, credit, investments, risks, inflation the author attracts attention of a wide range of specialists to the search of economically efficient ways of finding a way out of crisis for the enterprises of water usage. In the presented paper a special role of financial-economic management in the uniting of efforts of economists and technical specialists in the solving of the problems of water-economic complex is emphasized.

Постановка проблеми. Підприємства водогосподарчого комплексу (ВГК) України знаходяться зараз у складному, якщо не у критичному, стані. Він обумовлений, в першу чергу, фізичним спрацюванням устаткування, проблемною неплатежів та неналагодженістю фінансово-економічного механізму. Ці та інші фактори впливають на протікання нормального технологічного процесу, не говорячи вже про те, що практично цілком згорнуто роботу на перспективу. Ситуація, загалом, така, що в даний час фахівці розраховують граничні параметри можливостей підприємств, за межею яких неминуче почнуться процеси руйнування [1, с. 113 – 117].

Погіршує ситуацію ще й те, що підприємства водопостачання втратили одне з найважливіших джерел інвестицій – дотацію держави, що раніш у стабільних умовах діяла дуже ефективно. Але пошук нових джерел інвестицій сполучений з певними труднощами: нестійкість нормативно-правової бази, інфляція, неналагоджена цінова політика і т. ін.

Результати основних досліджень. З розвитком ринкових відносин в економіці України роль самих підприємств водопостачання в забезпеченні своєї стійкості та у вирішенні проблем перспективного розвитку стала визначальною. В існуючих умовах власне вміння «діставати та робити» гроші, з високим ККД розпоряджатися грошима (своїми і позиченими) стає найголовнішим у мистецтві управління, перемиривши в цій ролі стару традицію керувати командами і наказами [2, с. 37 – 43].

Реальні зміни в стані водопостачання відбуваються не відповідно до цілеспрямованого впливу на досягнення виробленої економічної моделі, а в більшому ступені, під впливом негативних обставин, що складаються в політичному та економічному житті країни [3, с. 19 – 39].

У цьому контексті особливо гостро постає питання економічного менеджменту у завданнях фінансової діяльності та одержанні прибутку, погашенні боргів, залученні інвестицій.

У попередні роки в системі водопостачання велика увага приділялася технічним питанням, що зіграло важливу роль у розвитку галузі. Однак у сучасних умовах стає пріоритетним рішення економічних проблем і, зокрема, питань фінансової політики підприємства як стабілізатора його економіки, збереження і нарощування технічного потенціалу.

В управлінській практиці постійно приходиться знаходити конкретні варіанти сполучення таких факторів, як технологічне вдосконалення, що вимагає значних інвестицій, інфляційний процес, спонтанна зміна процентних ставок у кредитній системі і норм податкового законодавства. У цих умовах вкрай важлива здатність підприємства адаптуватися до змін, що відбуваються. Виникає необхідність знаходити фінансові кошти для використання в ділових операціях підприємства, контролювати розміщення цих коштів за критерієм нарощування капіталу. Усе це актуалізує задачу розробки і налагодження багатоаспектного комплексу структурно-функціональної організації фінансової роботи на підприємстві.

Таким чином, економічний, у тому числі фінансовий менеджмент повинен стати надійним засобом зменшення фінансового ризику. Він повинен сприяти стійкості підприємства, і відсунути його від грані банкрутства. Зрозуміло, що останнє вкрай небажано, тому що це завдає шкоди населенню, підприємству і державі. Така робота (по використанню прогнозів, обліку ризику, фінансового менеджменту, моделювання фінансової ситуації) зовсім нова і її ще треба освоювати.

Фінансовий менеджмент як елемент управлінської діяльності вимагає здійснення розрахунків, пов'язаних з потоками коштів у різні періоди часу. Основну роль у цих розрахунках відіграє оцінка вартості грошей у часі. Концепція такої оцінки ґрунтується на тому, що вартість з часом змінюється з урахуванням норм прибутку на грошовому ринку, у якості якого зазвичай виступає норма відсотку.

Особливо слід підкреслити, що провідне значення в управлінні фінансами здобуває аналітична робота. Без проведення своєчасного і якісного аналізу підприємства в сучасних умовах взагалі неможливі розробка і впровадження необхідних заходів для підвищення ефективності роботи. Насправді, якими б діючими не були облік і контроль, все-таки вони не спроможні дати характеристику якості роботи виробництва, особливо ефективності використання ресурсів, щоб можна було виявити невикористані резерви для підвищення виробництва і вирішити задачі реалізації.

Оскільки підприємства водопостачання тісно пов'язані з усіма секторами економіки країни, то вони впливають і на стан промисловості, і на зріст добробуту народу. Така особливість їх виробничої діяльності, як нерівномірність у часі попиту споживачів і неможливість заповнити недостатній рівень обслуговування в наступні місяці і квартали року,

накладають відбиток і на фінансове положення підприємства.

Особливістю виробничої діяльності ВГК, зокрема водопостачання, є і те, що продукція не може накопичуватися у вигляді складських запасів, тому що процеси виробництва і споживання водних ресурсів в більшості випадків збігаються або виникають один за одним. Це обумовлює необхідність строгого обліку води безпосередньо в момент її реалізації. Фінансові результати підприємства визначаються насамперед чіткою і злагодженою роботою, а також рівнем організації фінансової служби, що виступає на правах особливого структурного підрозділу. Треба відзначити, що більшість підприємств водопостачання таких спеціальних структур у себе не мають. Необхідно створити такі служби та доручити їм:

- забезпечення фінансовими ресурсами планових завдань по виробництву, капітальному будівництву, впровадженню нової техніки і технології, науково-дослідних робіт та ін.;

- виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками, постачальниками, по виплаті заробітної плати та інші зобов'язання, що випливають з фінансового плану, а також організація розрахунків;

- своєчасне і якісне здійснення аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства і входних у нього одиниць, пошук шляхів збільшення прибутку і підвищення рентабельності виробництва;

- прийняття довгострокових інвестиційних програм;

- визначення оптимальної структури активів, прийняття рішень щодо заміни, ліквідації і т. ін., управління портфелем цінних паперів, вибір джерел фінансування і формування структури капіталу підприємства, розробку найбільш вигідних для підприємства умов і в найбільш вигідній комбінації власних і позикових коштів;

- вдосконалення дивідендної політики;

- сприяння найбільш ефективному використанню виробничих фондів і капітальних внесків;

- управління оборотними активами (кошти, дебіторська заборгованість, матеріально-виробничі запаси, енерговитрати);

- розробку і впровадження оптимальної цінової політики, а разом з нею виявлення резервів по зниженню собівартості;

- виконання ряду інших функцій, пов'язаних із захистом активів (страхуванням), оподаткуванням, створенням систем контролю, аудита та інформаційного забезпечення економічних розрахунків, реорганізацією підприємства.

Фінансова служба повинна здійснювати свою роботу, ґрунтуючись на показниках і даних фінансового плану. У фінансовому менеджменті як інструменті вибору стратегії істотну роль відіграє оцінка ліквідності різних форм і видів інвестицій. Така оцінка здійснюється в процесі зміни стратегії і тактики фінансової діяльності, рефінансування засобів у більш вигідні активи, «виходу» з неефективних інвестиційних програм і проектів з найменшим збитком. У свою чергу, розробка фінансового плану впливає на формування плану собівартості, використанні матеріальних, енергетичних та інших ресурсів. У такій методології поєднується фінансово-економічна аналітика з механізмом оперативного управління коштами в реальному режимі часу. Це вже ближче до впровадження кібернетичних принципів керування.

У задачі економічного менеджменту входять також питання, пов'язані з інвестиціями, інвестиційним механізмом, розробкою і виконанням оптимальної інвестиційної політики, головний

напрямок якої – впровадження прогресивних технологій.

Висновки. Багатопланова інвестиційна підтримка як метод забезпечення економічного росту давно апробована в аналогічних ситуаціях у багатьох країнах і довела свою ефективність. Для її реалізації в сучасних умовах потрібна:

- розробка концепції комплексу заходів державного сприяння по виконанню регіональних програм ресурсозбереження, технічного зміцнення і переоснащення підприємств ВГК;
- підтримка ініціативи підприємств ВГК по інвестиційному та підприємницькому пошуку шляхів вирішення найбільш актуальних проблем.

Таким чином, для виходу з кризової ситуації необхідно здійснити ряд заходів щодо наступних напрямів:

- прийняття на державному рівні рішень щодо механізму стягування боргів;
- впровадження нових схем кредитування та оптимальної цінової політики;
- приватизація окремих елементів водогосподарської системи, створення акціонерних товариств і спільних підприємств;
- підготовка ефективних інвестиційних програм із залученням як вітчизняного, так і закордонного капіталу.

При цьому повинна бути гранично відкритою позиція владних структур і відповідальних за водогосподарський комплекс у відношенні доступності для інвесторів інформації про фінансово-економічне положення, стан водних ресурсів, якості виготовленої продукції (послуг) і т. ін. В цих умовах загальний інвестиційний клімат для розвитку системи водопостачання як суб'єкта ринкової економіки стане більш сприятливим і привабливим для вітчизняних та закордонних інвесторів.

Література

1. Дорогунцов С. І. А. Водні ресурси України (проблеми теорії та методології) / Дорогунцов С. І., Хвесик М. А., Головинський І. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2002. – 227 с.
2. Хвесик М. А. Управління водними ресурсами України / Хвесик М. А., Яроцька О. В. – К.: РВПС України НАН України, 2004. – 53 с.
3. Цыва А. Н. Экономический потенциал предприятия / Цыва А. Н., Агаджанов Г. К. – Харьков: Основа, 2000. – 72 с.
4. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / [Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С. та ін.]. – К.: РВПС України НАН України, 1999. – 716 с.

Ананькіна Е. А. Критерии оценки кредитоспособности предприятий водоснабжения и водоотведения / Ананькіна Е. А., Майорова Н. В. – М.: Фонд «Институт экономики города», 1999. – 21 с.